



HIDDEN WOMEN IN THE BIBLE

with Chazan Arik Wollheim

Queen of Sheba

1. מל"א י, א-יג

" א ומלכת-שְׁבָא, שְׁמַעַת אֶת-שְׁמַע שְׁלֹמֹה--לְשֵׁם יְהוָה; וַתְּבֹא לְנִסְתּוֹ, בְּחִידוֹת. ב. וַתְּבֹא יְרוּשָׁלַיִם, בְּחִיל כְּבֹד מָאד, גְּמִלִים נְשָׂאִים בְּשָׂמִים וְזָהָב רַב-מְאֹד, וְאָבְן יָקָר; וַתְּבֹא, אֶל-שְׁלֹמֹה, וַתְּדַבֵּר אֵלָיו, אֶת כָּל-אֲשֶׁר הָיָה עִם-לִבָּבָהּ. ג. וַיֵּגַד-לָהּ שְׁלֹמֹה, אֶת-כָּל-דְּבָרֶיהָ: לֹא-הָיָה דָבָר נֶעְלָם מִן-הַמֶּלֶךְ, אֲשֶׁר לֹא הִגִּיד לָהּ. ד. וַתֵּרָא, מַלְכַת-שְׁבָא, אֶת כָּל-חֲכַמַת שְׁלֹמֹה; וְהִבִּיתָ, אֲשֶׁר בָּנָה. ה. וּמֵאֲכֹל שְׁלֹחָנוּ וּמוֹשָׁב עֲבָדָיו וּמַעֲמַד מִשְׁרָתוֹ וּמִלְבָּשֵׁיהֶם, וּמִשְׁקִיו, וְעֵלְתוֹ, אֲשֶׁר יַעֲלֶה בֵּית יְהוָה; וְלֹא-הָיָה בָּהּ עוֹד, רוּחַ. ו. וַתֹּאמֶר, אֶל-הַמֶּלֶךְ, אֲמַת הָיָה הַדָּבָר, אֲשֶׁר שָׁמַעְתִּי בְּאַרְצִי--עַל-דְּבָרֶיךָ, וְעַל-חֲכַמְתְּךָ. ז. וְלֹא-הָאֲמַנְתִּי לְדְבָרִים, עַד אֲשֶׁר-בָּאתִי וַתֵּרְאֶינִי עֵינַי, וְהִנֵּה לֹא-הִגַּדְתִּי, הַחֲצִי: הוֹסַפְתָּ חֲכָמָה וְטוֹב, אֶל-הַשְּׁמוּעָה אֲשֶׁר שָׁמַעְתִּי. ח. אֲשֶׁרִי אֲנִישִׁיךָ, אֲשֶׁרִי עֲבָדֶיךָ אֵלֶיךָ, הַעֲמַדִים לְפָנֶיךָ תָּמִיד, הַשְּׁמַעִים אֶת-חֲכַמְתְּךָ. ט. יְהִי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ, בְּרוּךְ, אֲשֶׁר חָפֵץ בְּךָ, לְתַתֵּךְ עַל-כֹּסֶף יִשְׂרָאֵל--בְּאֵהֱבֵת יְהוָה אֶת-יִשְׂרָאֵל, לְעֹלָם, וַיִּשְׁיֶמֶךָ לְמֶלֶךְ, לַעֲשׂוֹת מִשְׁפָּט וְיָדָקָה. י. וַתֵּתֵן לְמֶלֶךְ מֵאֵה וְעֶשְׂרִים כֶּסֶף זָהָב, וּבְשָׂמִים הֲרַבָּה מְאֹד--וְאָבְן יָקָר; לֹא בָא כֶּבֶשֶׂם הַהוּא עוֹד לְרַב, אֲשֶׁר-נָתַן מַלְכַת-שְׁבָא לְמֶלֶךְ שְׁלֹמֹה. יא. וְגַם אֲנִי חִירָם, אֲשֶׁר-נָשָׂא זָהָב מֵאוֹפִיר: הֵבִיא מֵאוֹפִיר עֲצֵי אֲלִמְגִים, הֲרַבָּה מְאֹד--וְאָבְן יָקָר. יב. וַיַּעַשׂ הַמֶּלֶךְ אֶת-עֲצֵי הָאֲלִמְגִים מִסְּעֵד לְבֵית-יְהוָה, וּלְבֵית הַמֶּלֶךְ, וְכִנּוֹרוֹת וְנִבְלִים, לְשָׂרִים; לֹא בָא-כֵן עֲצֵי אֲלִמְגִים, וְלֹא נִרְאָה, עַד, הַיּוֹם הַזֶּה. יג. וְהַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה נָתַן לְמַלְכַת-שְׁבָא, אֶת-כָּל-חֲפֻצָּה אֲשֶׁר שָׂאָלָהּ, מִלְּבַד אֲשֶׁר נָתַן-לָהּ, כִּי־דַ הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה; וַתֵּפֶן וַתֵּלֶךְ לְאַרְצָהּ, הִיא וְעַבְדֶּיהָ."

The queen of Sheba heard of Solomon's fame, through the name of the LORD, and she came to test him with hard questions. She arrived in Jerusalem with a very large retinue, with camels bearing spices, a great quantity of gold, and precious stones. When she came to Solomon, she asked him all that she had in mind. Solomon had answers for all her questions; there was nothing that the king did not know, [nothing] to which he could not give her an answer. When the queen of Sheba observed all of Solomon's wisdom, and the palace he had built, the fare of his table, the seating of his courtiers, the service and attire of his attendants, and his wine service, and the burnt offerings that he offered at the House of the LORD, she was left breathless. She said to the king, "The report I heard in my own land about you and your wisdom was true. But I did not believe the reports until I came and saw with my own eyes that not even the half had been told me; your wisdom and wealth surpass the reports that I heard. How fortunate are your men and how fortunate are these your courtiers, who are always in attendance on you and can hear your wisdom! Praised be the LORD your God, who delighted in you and set you on the throne of Israel. It is because of the LORD's everlasting love for Israel that He made you king to administer justice and righteousness." She presented the king with one hundred and twenty talents of gold, and a large quantity of spices, and precious stones. Never again did such a vast quantity of spices arrive as that which the queen of Sheba gave to King Solomon. — Moreover, Hiram's fleet, which carried gold from Ophir, brought in from Ophir a huge quantity of almug wood and precious stones. The king used the almug wood for decorations in the House of the LORD and in the royal palace, and for harps and lyres for the musicians. Such a quantity of almug wood has never arrived or been seen to this day. — King Solomon, in turn, gave the queen of Sheba everything she wanted and asked for, in addition to what King Solomon gave her out of his royal bounty. Then she and her attendants left and returned to her own land.

2. מל"א ט, כו-כח

" כו וְאֲנִי עָשָׂה הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה בְּעֶצְיוֹן-גִּבּוֹר אֲשֶׁר אֶת-אֵלוֹת, עַל-שְׁפַת יָם-סוּף--בְּאַרְץ אֲדוֹם. כז. וַיִּשְׁלַח חִירָם בְּאֵנִי, אֶת-עַבְדָּיו, אֲנִישֵׁי אֲרָצוֹת, יְדֵעֵי הַיָּם--עִם, עַבְדֵי שְׁלֹמֹה. כח. וַיָּבֹאוּ אוֹפִירָה--וַיִּקְחוּ מִשָּׁם זָהָב, אַרְבַּע-מֵאוֹת וְעֶשְׂרִים כֶּסֶף; וַיָּבֹאוּ, אֶל-הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה." King Solomon also built a fleet of ships at Ezion-geber, which is near Elath on the shore of the Sea of Reeds in the land of Edom. Hiram sent servants of his with the fleet, mariners who were experienced on the sea, to serve with Solomon's men. They came to Ophir; there they obtained gold in the amount of four hundred and twenty talents, which they delivered to King Solomon.



HIDDEN WOMEN IN THE BIBLE

with Chazan Arik Wollheim

3. דברי הימים ב, ט, א

"א ומלכת-שבא, שמעה את-שמע שלמה, ותבוא לנסות את-שלמה בחידות בירושלם בחיל כבד מאד וגמלים נשאים בשמים וזהב לרב, ואבן יקרה; ותבוא, אל-שלמה, ותדבר עמו, את כל-אשר היה עם-לכבה."

The queen of Sheba heard of Solomon's fame, and came to Jerusalem to test Solomon with hard questions, accompanied by a very large retinue, including camels bearing spices, a great quantity of gold, and precious stones. When she came to Solomon, she spoke to him of all that she had on her mind.

4. מל"א ח', כ

"ויקם ה' את דברו אשר דבר ואקם תחת דוד אבי ואשב על כסא ישראל כאשר דבר ה' ואבנה הבית לשם ה' אלהי ישראל." "And the LORD has fulfilled the promise that He made: I have succeeded my father David and have ascended the throne of Israel, as the LORD promised. I have built the House for the name of the LORD, the God of Israel;"

5. דבהי"ב ט, ג-ד

"ג ותרא, מלכת-שבא, את, חכמת שלמה--והבית, אשר בנה. ד ומאכל שלחנו ומושב עבדיו ומעמד משרתיו ומלבושיהם, ומשקיו ומלבושיהם, ועליתו, אשר יעלה בית יהוה; ולא-היה עוד בה, רוח."

When the queen of Sheba saw how wise Solomon was and the palace he had built, the fare of his table, the seating of his courtiers, the service and attire of his attendants, his butlers and their attire, and the procession with which he went up to the House of the LORD, it took her breath away.

6. מל"א ה' 10 – 15

"ותרב חכמת שלמה מחכמת כל בני קדם ומכל חכמת מצרים ויחכם מכל האדם [...] ויהי שמו בכל הגוים סביב. וידבר שלשת אלפים משל ויהי שירו חמשה ואלף. וידבר על העצים מן הארץ אשר בלבנון ועד האזוב אשר יצא בקיר וידבר על הבהמה ועל העוף ועל הרמש ועל הדגים. ויבאו מכל העמים לשמע את חכמת שלמה מאת כל מלכי הארץ אשר שמעו את חכמתו... וכל הארץ מבקשים והמה מביאים דבר שנה בשנה"

Solomon's wisdom was greater than the wisdom of all the Kedemites and than all the wisdom of the Egyptians. He was the wisest of all men...His fame spread among all the surrounding nations. He composed three thousand proverbs, and his songs numbered one thousand and five. He discoursed about trees, from the cedar in Lebanon to the hyssop that grows out of the wall; and he discoursed about beasts, birds, creeping things, and fishes. Men of all peoples came to hear Solomon's wisdom, [sent] by all the kings of the earth who had heard of his wisdom."

7. קדמוניות היהודים, ספר שמיני, פרק 6

"והאשה שמלכה על מצרים ועל כוש בימים ההם הייתה בקיאה ביותר בחכמה, ומעוררת השתוממות גם משאר הבחינות. וכשמעה על מידותיו הטובות ועל תבונתו של שלמה, הובילה אותה אליו התשוקה לראותו מתוך הסיפורים יום יום על אנשי הארץ ההיא"

8. בבלי, בבא בתרא טו ע"ב

"כל האומר 'מלכת שבא' אשה היתה אינו אלא טועה. מאי מלכת שבא? מלכותא דשבא...."

9. שופטים יד, יב

"יב ויאמר להם שמשון, אחודה-נא לכם חידה: אם-הגד תגידו אותה לי שבעת ימי המשטה, ומצאתם--ונתתי לכם שלשים סדינים, ושלשים חלפת בגדים."

Then Samson said to them, "Let me propound a riddle to you. If you can give me the right answer during the seven days of the feast, I shall give you thirty linen tunics and thirty sets of clothing;



HIDDEN WOMEN IN THE BIBLE

with Chazan Arik Wollheim

10. יוספוס פלביוס, נגד אפיון, מאמר ראשון, פרק יז

"ותאוות החכמה הוסיפה עוד לחזק אהבתם כי שלחו איש אל אחיו חידות ודרשו לפתור אותן, ושלמה היטיב להבין חידות מחירום וגדול ממנו בכל חכמה.

11. The root ח.פ.צ

פִּי חִפְץ בְּבַת-יַעֲקֹב (בראשית לד, יט)
יְהִי אִם-לֹא חִפְצָת בָּהּ, (דברים כא, יד)
אִם-תִּעְרֶוּ וְאִם-תִּעֲוֹרוּ אֶת-הָאֲהָבָה, עַד שֶׁתִּחְפֹּץ (שיר השירים: ב, ז; ג, ה; ח, ד)

12. שיר השירים ג, ו-יא

"ו מי זאת, עלה מן-המדבר, קתימרות, עשן: מקטרת מר ולבונה, מכל אבקת רוכל. ז הנה, מטתו של שלמה--... תוכו רצוף אהבה, מבנות ירושלים. יא צאנה וראינה בנות ציון, במלך שלמה--בעטרה, שעטרה-לו אמו ביום חתנתו, וביום, שמחת לבו."
Who is she that comes up from the desert Like columns of smoke, In clouds of myrrh and frankincense, Of all the powders of the merchant? There is Solomon's bed... Within, it was decked with love By the maidens of Jerusalem. O maidens of Zion, go forth And gaze upon King Solomon Wearing the crown that his mother Gave him on his wedding day, On his day of bliss.

13. אסתר ב, יב " ובהגיע תר נערה ונערה לבוא אל-המלך אחשוורוש, מקץ היות לה כדת הנשים שנים עשר חדש--כי כן ימלאו, ימי מרוקיהן: ששה חדשים, בשמן המר, וששה חדשים בבשמים, ובתמרוקי הנשים."

When each girl's turn came to go to King Ahasuerus at the end of the twelve months' treatment prescribed for women for that was the period spent on beautifying them: six months with oil of myrrh and six months with perfumes and women's cosmetics,

משלי ז יז-יח "נפתי משכבי-- מר אהלים, וקנמון. לכה נרוה דדים, עד-הבקר; נתעלסה, באהבים.

A friend is devoted at all times; A brother is born to share adversity. Devoid of sense is he who gives his hand To stand surety for his fellow.

שיר השירים ה, א "באתי לגני, אחתי כלה--אריתי מורי עם-בשמי, אכלתי יערי עם-דבשי שתיתי ייני עם-חלבי; אכלו רעים, שתו ושכרו דודים."

I have come to my garden, My own, my bride; I have plucked my myrrh and spice, Eaten my honey and honeycomb, Drunk my wine and my milk. Eat, lovers, and drink: Drink deep of love!

14. מל"א י, א

מצודת דוד: "לשאלו דברים סתומים קשה הידיעה, ואם יגידם, תדע נאמנה שמאת ה' היתה לו החכמה"
רד"ק: "בחידות - דברים סתומים בחכמה. ואמר לשם ה' - שרוב החרטומים וכו' המתעסקים בחכמות החיצוניות אין מלאכתם לשם ה', ובאה לחקר על חכמתו כי היתה חכמה."
רלב"ג: "לנסותו בחידות - אם יעמד על הכונה שכינה בהם, אף על פי שיסבלו גם כונות אחרות."
אברבנאל: "לנסותו בחידות - אם חכמתו מה' או בטבע."

15. מדרש משלי פרשה א

"דבר אחר והחכמה מאין תמצא זו מלכת שבא ששמעה חכמתו, דכתיב ומלכת שבא שומעת את שמע שלמה לשם ה' ותבא לנסותו בחידות, א"ר ירמיה בר שלום מהו בחידות, אמרה לו אמת הוא שלמה ששמעתי עליך ועל מלכותך ועל חכמתך, אמר לה הן, אמרה לו אם אני שואלת מאתך אתה משיבני, אמר לה (משלי ב') כי ה' יתן חכמה וגו', אמרה לו מהו שבעה יוצאין ותשעה נכנסין שנים מוזגין ואחד שותה, אמר לה בודאי שבעת ימי נדה יוצאין, ותשעה ירחי הולד נכנסין, שני דדין מוזגין ואחד שותה. ועוד אני שואלת מהו, אשה אומרת לבנה אביך אבי זקנך בעלי, אתה בני ואני אחותך, אמר לו ודאי בנותיו של לוט היו. ועוד דוגמא אחת עשתה לו, הביאה זכרים ונקבות כלם מראה אחד וקומה אחת כלם כסות אחת, אמרה לו הפרש לי זכרים מן הנקבות, רמז לסריסיו והביאו



HIDDEN WOMEN IN THE BIBLE

with Chazan Arik Wollheim

אגוזין וקליות התחיל מחלק לפניהם, זכרים שלא היו מתביישין היו נוטלין בבגדיהן, ונקבות שהיו מתביישות נוטלות בסודריהן, אמר לה אלו זכרים ואלו נקבות. אמרה לו בני חכם גדול אתה.

16. ישעיה ס' 6: שפעת גמלים תכסה, בכרי מדין ועיפה--כלם, משבא יבאו; זהב ולבונה ישאו, ותהלת יהוה יבשרו.

Dust clouds of camels shall cover you, Dromedaries of Midian and Ephah. They all shall come from **Sheba**; They shall bear gold and frankincense, And shall herald the glories of the LORD.

ירמיה ו' 20: למה-זה לי לבונה משבא תבוא, וקנה הטוב מארץ מרחק; עלותיכם לא לרצון, וזבחיכם לא-עֲרְבוּ לִי.

What need have I of frankincense That comes from **Sheba**, Or fragrant cane from a distant land? Your burnt offerings are not acceptable And your sacrifices are not pleasing to Me.

יחזקאל כ"ז 22: רְקְלֵי שָׁבָא וְרַעְמָה, הֵמָּה רְקְלֵי; בְּרֹאשׁ כָּל-בָּשָׂם וּבְכָל-אֶבֶן יְקָרָה, וְזָהָב, נִתְּנוּ, עֲזָבוֹנֶיךָ.

The merchants of **Sheba** and Raamah were your merchants; they bartered for your wares all the finest spices, all kinds of precious stones, and gold.

17. רש"י מופיע בדברי האר"י למל"א י, יג

" בא אליה ונולד ממנה נבוכדנצר, והחריב הבית שעמד ארבע מאות ועשר שנים בחלק כל שנים עשר שבטים."

18. רמ"ע מפאנו אם כל חי חלק ב סימן כג

" ולא זכה נבוכדנצר להקרא אריה אלא דמבית דוד קאתי, מזרעו של שלמה ממלכת שבא אחרי שגיירה אלא שלבה לא נכון עמה, ולסוף גלתה נבלתה וחזרה לסורה, לכן רחקו בניה מישע..."